

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

250. Subduntur alia practicabilia circa Eucharistiam. Primò, an si Sacerdos, finita iam Missæ, & reuersus ad Sacristiam, adhuc sacris vestibus indutus inueniat aliquas Reliquias, & particulas ex his, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

alterius Sacerdotis teneatur reponere illud in Sacramentario, vel possit illud assumere?
 Et quid, si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas Reliquias ex his, quas consecrauerat, possint illas adhuc sumere? Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 36. alijs 37.

§. 1. **N**egatiuam sententiam cum pluribus Doctoribus olim asserui, cum Valquez, Coninch, Layman, & alijs: nam, licet Sacerdos possit absumere reliquias sui Sacrificij, non tamen alterius. Verum nouissimè Castrus Palaus tom. 4. tract. 21. disp. unica, punct. 13. n. 20. in contrariam sententiam inclinat. Nam reliquiarum consecratio, & consumptio pertinet ad rationem Sacrificij accidentariam, cum sine formarum consecratione, & consumptione, perfectio Sacrificij consistat: sola vnica Hostia, & calice consecratis, & sumptis. Ergo, si ob Sacrificij complementum potest Sacerdos post sumptam abluotionem reliquias à se consecratas sumere; poterit similiter, quæ ab alijs consecrata fuerint: siquidem earum sumptio æquè pertinet ad Sacrificium. Item, ad Sacerdotem pertinet consumere posse, non solum formulas à se consecratas; sed etiam quæ ab alijs sunt consecratae. Ergo vtraque consumere poterit, dum ab Altari non recedit: quia, dum est in Altari, non censetur moraliter finita consumptio, nec conuiuium peractum. Sed circa præsentem questionem vide Leandrum de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quest. 32. qui etiam q. 31. docet, quòd si Sacerdos finita Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas particulas ex his, quas consecrauerat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere. Sed pro contraria sententia citat meipsum, & alios.

Sup. hoc supra in Ref. 245. 246. & 247. & infra in Resol. seq. & in alijs eorum annor.

RESOL. CCL.

Subduntur alia practicabilia circa Eucharistiam.
 Primo, an si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam, adhuc sacris vestibus indutus inueniat aliquas Reliquias, & particulas ex his, quas consecrauerat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere?
 Secundo, an qui edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die Missam dicere, vel communicare?
 Idem est dicendum de illo, qui assumens aquam ad os abluendum dubitat, an aliquam guttam trajecerit.
 Necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans dubitat, an aliquid deglutierit, & de illo, qui adhaereret dicto aliquorum dicentium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, alijs sonuisse affirmantibus.
 Tertio docetur, quod ubi est tantum vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non tenetur aliquis statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Missam dicere velit, vel sacram Eucharistiam sumere.
 Quarto probatur, quod quantumcumque horologium reperetur regulatum, licitum esse post omnes pulsus per quadrantem comedere, & sequenti die celebrare, vel communionem recipere.
 Quinto firmatur, quod quando in urbe plurima audiuntur horologia, possumus nos confirmari ultimo, & tunc post omnes pulsus comedentes per moram salutationis Angelicae, possumus sequenti die Missam celebrare, vel communionem sumere.
 Sexto notatur, quod non potest Episcopus cogere Parochum, vt ministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in sua Parochia. Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. Resol. 54.

§. 1. **A**T quid dicendum si Sacerdos finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam, inueniat aliquas particulas (ex his quas consecrauerat) remanentes in patena, vel calice, possit adhuc illas consumere. Et negatiuè ego olim cum communi Doctorum sententia respondi, nisi dictæ particulae, seu fragmenta commodè, reuerenter seruari non possint: sed obseruaui postea aliquos Doctores, paucos tamen affirmatiuam sententiam docere; quibus nunc addo Patrem Leandrum *vbi supra*, quest. 31. quia in ipsa huiusmodi reliquijs sunt eiusdem Sacrificij ergo sumptio erit completio eiusdem Sacrificij: ergo optime poterit eas in Sacristia Sacerdos, precipuè si adhuc sacris vestibus indutus maneat, consumere. Secundo, quia Sacerdos licet potest accipere dicta fragmenta, post iam finitam Missam, & absolutum totaliter Sacrificium, dummodo ipse in Altari permaneat: ergo etiam poterit in calice potius, si in incontinentem id faciat, quia quod sic fit, sicut simul dicitur. Et hanc sententiam ex Neoterico tenet etiam nouissimè Martinus de San Ioseph in *Mem. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. de Euchar. n. 7. vbi sic ait*: [Lo mismo es el que despues de tomada la oblation, ya dichas las oraciones posteras, halla algunas Reliquias en la patena que podrá recibellas, porque toda es vna occision, y vn combite, no importa sea grande la particula: porque consagrada por vn mismo Sacerdote, pertenece à vn mismo Sacrificio, y à su consumptione. Item, si el Sacerdote se demora mucho tiempo en dar la comunión, y despues hallas las particulas, y Reliquias, podrá tomarlas por la misma razon, que toda es vna accion moral, mas si ya se apartò del Altar, y despues hallò las Reliquias, no podrá tomarlas, porque no se reputa por vna accion moral. Però tengo por bien probable, que aunque se aya ido à la Sacristia el Sacerdote, como no aya desnudado las vestiduras sagradas, podrá recibir las particulas pequeñas que hallare en la patena, porque pertenecen a un mismo Sacrificio, y se haze assi totalmente completo, y porque por mas diligècia que se ponga, ay peligro de que se pierdan: y porque recibendose, luego que se llega a la Sacristia, iuzga el Derecho, que se haze la accion en el altar, pues, ea que continuo fiunt in esse videtur, leg. lecta, de rebus creditis, porque aunque la diciton, continuo tollit omnem moram, cap. ceterum, vbi Abbas, num. 4. de re scriptis leg. Qui uxorem, ff. de raptu raptò, mas debet intelligi ciuilitèr, id est huius, & temporibus competentibus, apostilla ad Abbaciam proæmio decretalium, vers. rex pacificum num. 1. Callistrinus, conf. 88. vers. Item illud verbum, quod est de offic. legat. Augustinus Barboza de Axiomatibus, axiom. 68. n. 2. Cardinal. Tufchus pract. conc. rom. 1. lit. C. conc. 977. n. 3. Surdus conf. 313 n. 24. demas de que interuallum modicum temporis non inducit diuersitatem actuum, leg. plerique, 33. ff. de ritu nupt. A que añado, que si cessa el peligro de perdete las reliquias grandes, que se hallan despues que el Sacerdote llega à la Sacristia, y se pueden poner en el Sacerdotio, es mucho mayor medio.] Ita ille.
 2. Nota etiam hic contra Eminentissim. D. D. num. meum Cardinalem Lugo, de Sacram. Euchar. disp. 15. num. 4. & alios, quod edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die communicare: quia melior est conditio possidentis: sed sic est, quod in hoc casu potius potest pro præcepto communicandi, seruato ieiunio. Et sic me citato tenet Leandrus, *quest. 4.* & omnino videndus Ioannes Dicaillus de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 17. num. 197. cum sequ. qui notat sententiam

sententiam contra Cardinalem Lugo doctē, & subtiliter, vt semper solet, defendit. Et idem me citato contra Cardinalem Lugum, tener nouissimē Pater Verricelli in Q. Q. moral. tractat. 1. quæst. 7. num. 15. Quod etiam nominatim contra Lugum firmat nouissimē ex Societate doctus Pater Bardi de Conscientia, discept. 6. cap. 1. p. 3. §. 2. per totum. Idem à fortiori dicendum est de illo, qui assumens aquam ad os abluendum, dubitat, an aliquam guttam traiecerit; necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans aliquid deglutierit: nam hi optimē poterunt crastino communicare; sicut demum poterit ille, qui adhæret dicto aliquorum dicientium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, aliis sonuisse affirmantibus. Quia præceptum, de non nisi ieiunē ad Eucharistiam accedendo, non est impositum dubitanti, sed certo scienti non esse ieiunium. Quam vltimam sequelam, etiam concedit Lugo loco citato num. 43.

Patrem Pasqualigum quos ego alibi adduxi, qui late probat, quod quantumcunque horologium reputetur regulatum, licitum esse, post omnes pulsus, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Et P. Verricelli in Q. Q. Moral. tr. 1. quæst. 7. n. 13, de quo firmat, si vnicum sit horologium, quod censetur regulatum, & designet duodecimam noctis, comedens deinde per semiquadrantem, poterit sequenti die communicare. Et postea num. 16. firmat quod quando in Vrbe plurima audiuntur horologia, possum conformari vltimo, & tunc post omnes pulsus comedens, per moram saluationis Angelicæ, possum sequenti die communicare.

1. not. præteritæ, & in eod. m. §. sed. lege etiam eius §. 1. tr. 2. & late infra in tr. 2. Ref. 57 à principio vique ad finem §. Quod autē, & pro vlt. difficultate huius §. in Ref. 2. & 3. not. primæ huius §.

4. Sed ego non discedo à contraria sententia, quam docui: nam vt optimē obseruat Castrus Palaus tom. 1. tract. 1. disput. 2. punct. 7. num. 2. in nostro casu, grauitas, vel paruitas materiæ desumenda est, à communi sensu Ecclesiæ, & fidelium; sed communiter fideles sacrilegium putant, etiam breuissima mora post mediam noctem manducare: ergo, &c. Et tandem nota hic obiter; quod non potest Episcopus cogere Parochum vt subministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in Parochiali, vt declarauit Sacra Congregatio Rituum, 10. Iunij 1602. & obseruat Gauantus in Manuali Episcoporum, verb. Parochorum muna in Additionib. num. 6. & Barbosa de Officio Parochi, part. 1. cap. 11. n. 51. & sic ego consultus his diebus, respondi contra quendam Episcopum.

Sup. his se. quentibus in Resol. 1. not. præteritæ §. 2. ad fin. §. & in §. vlt. prope finem, vlt. Similit. modo, & in Ref. 2. §. 1. lege campet. totum.

3. Et tandem obseruandum est Leandrum vbi supra, quæst. 7. firmiter docere, quod vbi est tantum vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non teneri aliquem statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Eucharistiam sumpturus est. Quod probat variis rationibus, & testatur, quod sic lenserunt aliqui Doctores Complutenses à se consulti. Qui postea me citat addocentem Bresserum, & poterat etiam in fauorem suæ sententiæ adducere Caramuelem, & nostrum

TRACTATUS SECVNDVS

DE PRÆCEPTO DIVINO, ET ECCLESIASTICO

Sacræ Communionis: atque de cæteris aliis quotidianis Communionibus, etiam pro articulo mortis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Sacramentum Eucharistia sit necessarium necessitate mediæ salutem, ita vt detur præceptum diuinum postinum sumendi Sacramentum?
Ex quo inferitur primo præceptum diuinum Eucharistia sumenda obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta & autoritate iudicis inflicta?
Secundo in reliqua vita quoties, quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ?
Tertio, quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem in tota vita sumendi Eucharistiam?
Et obiter notatur non esse licitum consecrare in materia dubia? Ex part. 3. tit. 6. & Misc. 2. Ref. 95.

ritate iudicis inflicta. Secundò in reliqua vita quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ. Et tertio aliqui addunt quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem communicandi in tota vita; tunc enim meritò debet se munire contra tentationes postea euenturas. Probatur hæc opinio ex verbis Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis non habebitis vitam in vobis, &c. ex Luc. 13. Nisi penitentiam egeritis, non intrabitis in regnum cælorum; in quibus locis eodem tenore, & forma verborum proponit Christus sumendum sacramentum Penitentia, & sacramentum Eucharistia, ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Quādonam & in tom. 3. tr. 1. Ref. 53. §. Sed dices, à lin. 5. & seq. & in Ref. 57. §. Probatur primo, & seq.

2. Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Coninch de Sacram. quæst. 73. art. 3. num. 36 & 44. Ferrariensis contra gentes lib. 4. cap. 61. Alexander de Ales in 4. part. quæst. 51. memb. 14. Syluester verb. Eucharistia 3. num. 11. Fernandez de Heredia de Eucharistia, dist. 2. part. 2. dub. 2. per totum, & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 8. diff. 34. num. 4. vbi sic ait: [El Sacramento de la Eucharistia, no es medio necesario in voto para alcanzar la bienaventuranga. Queremos dezir, que si no huiera precepto de comulgar, se pudiera vno salvar sin tener proposito de recibitlo. Esta conclusion es de San Thomas, Caietano, Rodriguez, Ledesma, Suarez, Hosiõ, y Pedro de Nauarra; y parece que se colige del Concilio Tridentino sess. 7. can. 4. que como dize del Baptismo,

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 70. §. Dicendum, & significare ad med. Et pro his tribus casibus conueniens in hoc §. signauerunt vltimè, §. Alibi in ref.

§. 1. Firmatiue respondent Becan. de Sacram. cap. 23. quæst. 4. n. 2. Layman in Theol. moral. lib. 5. tit. 4. c. 5. n. 2. & seq. Syluius in 3. p. 9. 70. a. 11. queritur 1. concl. 1. & 2. Henric. lib. 8. c. 3. n. 2. Emanuel Sa verb. Eucharistia, n. 1. & alij, quos citat, & sequitur Fagund. de præcept. Eccl. præcept. 3. lib. 1. cap. 3. num. 4. vnde ex hac opinione inferunt. Primò præceptum diuinum Eucharistia sumendæ obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta, & autho-